

До питання програмного забезпечення охорони репродуктивного здоров'я

Інтегральним показником суспільного розвитку країни є здоров'я населення як сукупний потенціал розвитку особи, нації, держави. Репродуктивне здоров'я (далі - РЗ) населення перебуває в стані кризи: зменшився демографічний потенціал населення, погіршується його сімейна структура, знижується кількість шлюбів та підвищується кількість розлучень; високим рівнем інвалідності населення, насамперед у промислових регіонах та тих, що постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС; екологічна ситуація посилює генетичний тягар, збільшивши народжуваність дітей з вродженими вадами розвитку, кількість дітей з розладами здоров'я; спостерігаються спалахи небезпечних інфекційних захворювань; поширюються наркоманія і токсикоманія, алкоголізм та психічні розлади. В умовах фінансово-економічної кризи, докорінної зміни системи фінансування галузі охорони здоров'я (далі - ОЗ) та організації надання медичної допомоги проблемою є те, що не забезпечується підтримання належного санітарно-епідеміологічного благополуччя та медичного обслуговування населення відповідно до Конституції України. Охорона РЗ на сьогодні в Україні має пріоритетне значення в діяльності уряду.

Одним з ефективних варіантів розв'язання наявних проблем охорони здоров'я, репродуктивного зокрема, є використання програмно-цільового методу - програм цільового спрямування, що безпосередньо стосуються розв'язання проблем підтримання, відновлення та розвитку людського ресурсу.

Протягом останніх років розроблено і втілено в життя низку програм, що задали позитивний напрям зрушень загального рівня здоров'я населення та демографічної ситуації. Деякі з них працюють і сьогодні, продовжуючи втілення ефективно вжитих заходів та впроваджуючи новітні, відповідні проблемам сьогодення, задля покращення здобутих результатів. Це такі програми, як: Міжгалузева комплексна Програма "Здоров'я нації на 2002-2011 рр.", Загальнодержавна програма забезпечення профілактики ВІЛ-інфекції, лікування, догляду та підтримки ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД на 2009-2013 рр., Загальнодержавна програма протидії захворюванню на туберкульоз на 2007-2011 рр., Державна цільова програма "Цукровий діабет" на 2009-2013 рр., Загальнодержавна програма імунізації та захисту населення від інфекційних хвороб на 2007-2015 рр., Загальнодержавна програма боротьби з онкологічними захворюваннями на 2007-2016 рр., Державна програма "Репродуктивне здоров'я нації" на період до 2015 року. Ці програми ґрунтуються на положеннях Конституції України (1996 рік), яка визначила людину, її життя і здоров'я честь і гідність, недоторканість і безпеку найвищою соціальною цінністю [4; 6].

Основним програмним документом з охорони РЗ в 2004 р. був Національна програма "Репродуктивне здоров'я 2001-2005", ухвалена Указом Президента України від 26 березня 2001 р. № 203/2001, розроблена для закріплення і поглиблення отриманих результатів Національної програми "Планування сім'ї" (1995-2000 рр.), що спрацювала в профілактичному плані. Її основна мета - поліпшення репродуктивного здоров'я населення України. Вперше в Україні значена Програма розроблялась за міжсекторальним підходом, оскільки національна стратегія розуміння проблеми РЗ у співзвучності з світовою полягає в тому, що вона є міжгалузевою проблемою. В розробці Програми брали участь: НАН, АМН, АПН України, Комітет Верховної Ради України з ОЗ, материнства та дитинства, Міністерства ОЗ, освіти та науки, праці та соціальної політики, сім'ї та молоді, міжнародні та громадські організації. На виконання Програми розроблені також регіональні програми з урахуванням особливостей кожного регіону для більш ефективного впливу на подолання негативних тенденцій у РЗ. Доповненням до Програми "Репродуктивне здоров'я" був Указ Президента України № 5/2002 від 3 січня 2002 р. "Про заходи щодо заохочення народжуваності в Україні". Завдяки тісній співпраці закладів охорони здоров'я, освіти, соціальних служб вдалося досягти зниження показників захворюваності се-

ред усіх вікових груп населення і досягти того рівня, з якого почалося підвищення. Завдяки ефективній реалізації Національної програми "Репродуктивне здоров'я 2001-2005" відбулося покращення показників: кількість абортів зменшилася у 4 рази, знизилися показники малокрової та материнської смертності, зменшилася поширеність інфекцій, що передаються статевим шляхом, збільшилася кількість користувачів контрацептивами як альтернативою абортам. Реалізація комплексу національних програм з планування сім'ї, репродуктивного здоров'я генетичного моніторингу, сімейної політики дозволила сформувати службу планування сім'ї в Україні.

Для продовження вживання найефективніших заходів та втілення новітніх заходів, відповідних вимогам сьогодення, розроблено Державну програму "Репродуктивне здоров'я нації" на період до 2015 р., затверджену постановою КМУ від 27 грудня 2006 р. № 1849 (1849-2006-п). Ця програма складена прозоро, з урахуванням нових підходів, з повним переліком заходів та виконавців. Вона розрахована на зниження негативних показників репродуктивного здоров'я. У програмі зазначено теперішні показники і очікувану динаміку їх зниження, а також перелік заходів, які можуть цьому посприяти. Детальні таблиці програми роблять її прозоришою. Програма називається "Репродуктивне здоров'я нації" тому, що цільовими групами розв'язання проблем здоров'я, згідно з цією Програмою, є діти, підлітки, дорослі жінки та чоловіки. Відпрацювавши кілька програм, було встановлено, що здоров'я дітей залежить від репродуктивного здоров'я жінки та чоловіка. Тому акушерсько-гінекологічна служба взяла на себе відповідальність і за поліпшення репродуктивного здоров'я чоловіків, що на наш погляд є актуальним і вкрай необхідним сьогодні.

Отже, щоб зберегти репродуктивне здоров'я, його треба правильно сформувати, тому сьогодні приділяється багато уваги просвітницькому компоненту. Найголовніше, що здоров'я нації залежить від здоров'я дітей, тому що це - інвестиції в майбутнє. Їхнє здоров'я і те, як ми піклуємося про них, виховуємо і готуємо до дорослого життя, буде визначати процвітання країни у майбутньому. Особливістю Програми є праця з юним поколінням в просвітницькому напрямі відповідно до віку. Виконання Програми сприятиме формуванню здорового способу життя, відповідального ставлення кожного до РЗ як важливої складової здоров'я в цілому, вдосконаленню і розвитку чинної нормативно-правової бази, оптимізації комплексу медичних послуг, їх орієнтації на профілактику захворювань; реалізації заходів активної демографічної політики, здійсненню просвітницької діяльності та проведенню інформаційної кампанії, що дасть змогу поліпшити РЗ населення, запровадити сучасні стратегії планування сім'ї, запобігання абортам, знизити материнську і перинатальну смертність та смертність дітей, рівень безпліддя, запобігання інфекційним хворобам, які передаються статевим шляхом, зниженню рівня онкологічних захворювань.

Збереження та покращення якості репродуктивного здоров'я населення, його потенціалу має забезпечуватись адекватним управлінням оточуючим людину соціально-економічним та природним середовищем, що передбачає охоплення різних сторін й напрямів життєдіяльності особи.

Слід зазначити, що виконання усіх цих програм відбувалось і відбувається в умовах значного дефіциту фінансування, викликаного кризовим станом суспільства взагалі й ОЗ зокрема, та проблему фінансування державних програм неможливо вирішити лише зусиллями Міністерства охорони здоров'я України.

Водночас міжгалузевий підхід, вже тепер достатньою мірою застосований на місцевому (регіональному) рівні, за умови більш детального опрацювання та постійного його удосконалення сприятиме більш ефективному і адекватному часу і обставинам прийняттю відповідних управлінських рішень та їх реалізації.

Список використаних джерел

1. Державне управління : навч. посіб. / А. Ф. Мельник, О. Ю. Оболенський, А. Ю. Васіна, Л. Ю. Гордієнко ; за ред. А. Ф. Мельник. - К. : Знання - Прес, 2003. - 343 с.
2. Куріло І. Про базисні принципи соціально-демографічної політики в Україні / І. Куріло // Україна: аспекти праці. - К., 2006. - № 4. - С. 27-33.
3. Основні шляхи подальшого розвитку системи охорони здоров'я в Україні / за заг. ред. В. М. Лехан, В. М. Рудого. - К. : Вид-во Раєвського, 2005. - 168 с.

4. Державна програма "Репродуктивне здоров'я нації" на період до 2015 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 27 груд. 2006 р. № 1849. - Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/portal/prg_zdornacii.html

5. Соціальна медицина та охорона здоров'я / за заг. ред. Ю. В. Вороненка, В. Ф. Москаленка. - Тернопіль : Укрмедкнига, 2000. - 689 с.

6. Репродуктивне здоров'я 2001-2005 : Указ Президента України від 26 берез. 2001 р. № 203/2001. - Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>